

Правозахисник, поет і фармацевт

Віктор Олександрович Некіпелов народився 29 вересня 1928 р. в китайському місті Харбін. У 1937 р. російська родина переїхала на свою історичну батьківщину. Через деякий час матір заарештували і, очевидно, вона загинула у таборі, а батько до кінця своїх днів так і не підлаштувався до умов нового життя...

У 1950 р. Віктор Некіпелов закінчив Омське військово-медичне училище, працював військовим фельдшером. У 1960 р. з відзнакою закінчив військово-фармацевтичний факультет Харківського медичного інституту і був скерований у розпорядження Закарпатського аптекоуправління

Віктор Некіпелов

— Віктора Олександровича призначили керівником обласної контрольно-аналітичної лабораторії, — розповідає ветеран закарпатської фармації, провізор вищої категорії Неля Ковалик. — Її спеціалісти, провізори і хіміки-фармацевти, у той час здійснювали ретельний контроль за якістю ЛЗ на обласному аптечному складі, майже у ста закарпатських аптеках, на Ужгородській галеново-фасувальній фабриці, котра випускала продукцію на основі лікарських рослин Закарпаття. Завдяки Віктору Некіпелову в лабораторії з'явилося нове аналітичне обладнання, в практику впроваджувалися наукові методики, вирішувалися питання підвищення кваліфікації спеціалістів.

Молодий керівник закарпатської служби контролю якості ліків презентував її у подальшому як регіональний науково-методичний інформаційний центр, який забезпечував

аптечних фахівців професійною і суспільною інформацією. Коли у 1961 р. вийшла чергова Державна фармакопея, Віктор Олександрович підготував детальний порівняльний аналіз змін, що увійшли у нове видання, порівняно з попереднім. Цей методичний довідник тривалий час був «головною книгою» закарпатських аптекарів...

СТЕЖЕННЯ, ОБШУКИ, ДОПИТИ

Талановитий організатор і професіонал, він міг би займатися фармацевтичною чи медичною наукою, практикою, міг

зробити блискучу кар'єру. Проте у Віктора Некіпелова було ще одне захоплення — література і поезія. У 1966 р. у видавництві «Карпати» вийшла перша збірка його віршів «Між Марсом і Венерою». А через три роки Віктор Олександрович заочно закінчив Московський літературний інститут ім. Горького.

На початку 70-х років минулого століття Некіпелов переїхав у Московську область, де, працюючи в районній аптеці, знаходив час і для улюбленого заняття літературою. У його творах дедалі частіше починає звучати правозахисна тема. Певна річ, це привернуло увагу «компетентних органів». Далі — стеження, обшуки, виклики на допити, донос колеги про те, що у шухлядах робочого столу Віктора Олександровича виявлена самвидавницька література, перебування в інституті психіатрії ім. Сербського і, нарешті, незаконне звільнення з роботи.

Віктора Некіпелова було заарештовано за звинуваченням у поширенні брехливої інформації, яка порочить суспільний і державний устрій. Доказів вистачило для «легкої» статті — ув'язнення на два роки.

Вийшовши у 1975 р. з тюрми, Віктор Олександрович вирішив продовжувати правозахисну і літературну діяльність. У 1977 р. він приєднався до Московської Гельсинської групи, членами якої тоді були відомі правозахисники Людмила Алексєєва, Єлена Боннер, Петро Григоренко тощо.

Віктор Некіпелов готує публікації, багаточисленні листи, звернення, документи, у яких повідомлялося про порушення прав людини і репресіях проти інакодумців. Його публіцистичні статті друкувалися у закордонних журналах, а книги про каральну психіатрію визнані кращими в російській літературі щодо правозахисної тематики.

НЕПОКАЯНИЙ

Протягом драматичного від самого дитинства життя Віктор Олександрович через свою високу громадянську позицію постійно конфліктував із системою та владою. Це відображалося у його віршах, перекладах на російську мову українських поетів-правозахисників, дружбі з в'язнями ГУЛАГу. У 1979 р. за правозахисну діяльність Віктор Некіпелов отримав другий термін — 7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання. «Покаятися» він категорично відмовився.

У 1980 р. у відкритій заяві відомих правозахисників йшлося: «Віктор Олександрович Некіпелов — 52-річний лікар-фармацевт, талановитий поет і автор блискучих статей, есе і нарисів. Некіпелов обраний членом французького і американського ПЕН-клубів. Його перу належить книга «Інститут дурнів» — про інститут психіатрії ім. Сербського. Віктор Олександрович — гуманіст, противник всілякого насильства. Він засуджений за думку, за вільне слово, за стремління допомогти переслідуваним. Існують виділені в окреме виробництво справи на його дружину Ніну Комарову, хіміка-фармацевта, на старшого сина Сергія 23 років і молодшого сина Євгена 13 років...».

Термін Віктор Некіпелов відбував у Пермській політзоні, потім у Чистопольській тюрмі. За сім років він отримав одне особисте побачення з дружиною Ніною Михайлівною (про все вона згодом напише у виданій у Франції «Книзі любові і гніву»). Неймовірно важкі нервові випробування і фізичні навантаження, цілковита відсутність медичної допомоги підірвали здоров'я Віктора Олександровича. У 1987 р. йому вдалося з сім'єю перебраться до Франції, однак навіть європейська медицина вже була безсила...

Віктор Олександрович Некіпелов помер 1 липня 1989 р., похований на Валантонському цвинтарі неподалік Парижа.

Кілька років тому в Ужгороді на кінофестивалі «Мій рідний край» демонстрували документальний фільм, де Мирослав Маринович, один із засновників Української Гельсинської групи, віце-ректор Українського католицького університету, розповідав, що молодим був засуджений і етапований у Пермський табір для політв'язнів. Там за спробу організації відзначення Великодня потрапив у карцер, де і познайомився з академіком Миколою Руденком і російським поетом Віктором Некіпеловим. За його словами, щовечора Віктор Олександрович читав їм вірші: і свої, й інших російських та українських поетів.

А в Ужгороді про Віктора Некіпелова завжди пам'ятають його колишні колеги, які були першими слухачами його, тоді ще ліричних, віршів.

Підготувала Лариса Дедишина

Віктор Некіпелов

АЛАБУШЕВО

Не обижены судьбою,
Одарила нас удача:
Финский домик под Москвою —
То ли ссылка, то ли дача!

Всё по чину и по сану,
По родимому закону:
В уголках — по таракану,
В потолках — по микрофону.

А на все четыре розы —
Елки, палки, галки, грузди!
Если вспять пошли морозы —
Значит, нет причин для грусти.

Наслаждаемся природой,
Крутим пленку с Окуджавой,
Умиленные заботой
Нашей матери-державы.

С каждым днем нежнее, ближе,
Узнаю ее натуру!
Кто-то топает по крыше —
Проверяет арматуру...

Ну и ладно, жребий брошен!
Мы живем и в ус не дуем,
По углам — буры накрошим,
Потолкам — покажем дулю!

Хоть без очень четкой цели,
Но живем своим укладом.
Если сильно дует в щели —
Затыкаем самиздатом!

Есть вопросы, нет ответа!..
Спорим, курим, ждем мессию,
Чтоб, проникшись высшим светом,
Вместе с ним спастись Россию.

А она не шьет, не строчит,
Пьет и пляшет — губы в сале.
А она совсем не хочет,
Чтобы мы ее спасали!

1971